Llengua i Ús
Revista Tècnica de Política Lingüística
53
2n SEMESTRE 2013
ISSN: 2013-052X

Models 1.3

Proposta per a l'estandardització dels termes d'origen xinès en català

Prepausa entara estandardizacion des tèrmes d'origina chinesa en catalan

Propuesta para la estandardización de los términos de origen chino en catalán

Proposal for the standardisation in Catalan of terms of Chinese origin

Helena Casas-Tost i Sara Rovira-Esteva
Grup de Recerca TXICC / Grup de Recerca Inter-Àsia[1] / CERAO
Departament de Traducció i Interpretació
Universitat Autònoma de Barcelona

El català *Llengua per a tothom*
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Proposta per a l'estandardització dels termes d'origen xinès en català

xinès, català, estandardització, transcripció

Aquest article té per objectiu examinar quina és la situació actual referent a la incorporació de termes xinesos al català, en un moment en què estan augmentant els contactes entre les cultures xinesa i catalana, la qual cosa té efectes sobre la nostra llengua. Presentarem els majors problemes detectats en l'adopció de termes xinesos, sobretot pel que fa a qüestions relatives a la transcripció, i oferirem propostes de cara a una normalització i estandardització d'aquests termes en català.

Propuesta para la estandarización de los términos de origen chino en catalán

chino, catalán, estandarización, transcripción

Este artículo tiene por objetivo examinar cuál es la situación actual referente a la incorporación de términos chinos en el catalán, en un momento en el que están aumentando los contactos entre las culturas china y catalana, lo que tiene efectos sobre nuestra lengua. Presentaremos los mayores problemas detectados en la adopción de términos chinos, especialmente en lo que se refiere a cuestiones relativas a la transcripción, y ofreceremos propuestas de cara a una normalización y estandarización de esos términos en catalán.

Prepausa entara estandardizacion des tèrmes d'origina chinesa en catalan

chinés, catalan, estandardizacion, transcripcion

Aguest article a per objectiu examinar quina ei era situacion actuau referent ara incorporacion des tèrmes chinesi ath catalan, en un moment en quau augmenten es contactes entre es cultures chinesa e catalana, çò que produsís efèctes sus era nòsta lengua. Presentaram es problèmes mès importants detectadi ena adopcion de tèrmes chinesi, sustot en çò que tanh a questions relatiues ara transcripcion, e aufriram prepauses de cara a ua normalizacion e estandardizacion d'aguesti tèrmes en catalan.

Proposal for the standardisation in Catalan of terms of Chinese origin

Chinese, Catalan, standardisation, transcription

The aim of this article is to examine the current situation with regard to incorporating Chinese terms into Catalan, at a time when contacts between the Chinese and Catalan cultures are on the increase and making an impact on the Catalan language. We present the most significant problems that have arisen in the adoption of Chinese terms, above all with respect to transcription-related issues, and offer proposals for the normalisation and standardisation of these terms in Catalan.

Introducció

En els darrers anys el pes de la Xina ha anat creixent tant a escala global com nacional. En el cas de Catalunya, els contactes amb les comunitats de parla xinesa s'han incrementat a tots els nivells, alhora que ha augmentat significativament la immigració xinesa a casa nostra. Els xinesos han passat de semblar circumscrits al món de la restauració i els basars a tenir presència en qualsevol esfera de la nostra societat: cultural, institucional, empresarial i educativa. Aquestes noves sinergies entre la cultura xinesa i la catalana s'han traduït en un major contacte lingüístic i en la proliferació de referents xinesos a la societat catalana.

Tot això es reflecteix en el català, de manera que ja no és estrany sentir parlar de termes i conceptes d'origen xinès, com ara *wok*, *tai-txi*, *tofu*, *acupuntura* o l'*any nou xinès*. Paral·lelament, alhora que s'han multiplicat els termes i referents d'origen xinès en català, també ho han fet notablement el nombre i tipus d'usuaris de la llengua catalana que tenen la necessitat de fer-ne ús i que van incorporant-los a la nostra vida quotidiana. Això inclou tant parlants autòctons com immigrants d'origen xinès. D'acord amb les dades proporcionades pel Termcat (comunicació electrònica del 23/9/2013), podem distingir tres perfils d'usuaris que s'adrecen a aquesta institució per fer consultes relatives al xinès: traductors que fan preguntes puntuals per a productes culturals, com ara novel·les o documentals; mitjans de comunicació i institucions, com ara Casa Àsia (que hi recorre a l'hora d'organitzar cursos, exposicions o d'altres activitats culturals) o el Consorci per a la Normalització Lingüística (amb consultes relacionades amb la dinamització, formació i integració de la població nouvinguda, majoritàriament relacionades amb l'alimentació i destinades a rètols de botigues o cartes de restaurants).

Fins ara, la incorporació de tots aquests termes al català s'ha anat fent sense uns criteris clars i homogenis. Una de les causes principals d'aquesta manca d'estandardització és que el xinès i el català són idiomes amb sistemes d'escriptura diferents: mentre que el primer és morfosil·làbic i s'escriu amb caràcters, el segon és alfabètic i usa l'alfabet llatí per reproduir els seus sons. El desconeixement de la manera més adequada de passar d'un sistema a l'altre, unit a la manca d'un referent normatiu clar en aquest sentit, sovint han donat lloc a solucions *ad hoc* que han comportat l'existència de multiplicitat de formes per a un mateix referent i errors de tota mena. Així, davant del dubte de com incorporar un terme d'origen xinès al català, s'observa certa improvisació i, en el millor dels casos, es resol de manera puntual i aïllada, més que no pas adoptant un tractament holístic i sistemàtic que s'apliqui a tots els termes xinesos en conjunt. En aquest sentit, si bé cal reconèixer l'esforç i la feina feta per institucions com ara el Termcat o l'Optimot, que han donat resposta a qüestions concretes i puntuals, o determinats mitjans de comunicació que ofereixen certes pautes per als seus redactors mitjançant les guies d'estil, la realitat és que els errors i les incoherències en la introducció de referents xinesos en català són encara massa freqüents.

En aquest context i en previsió que el contacte creixent entre el xinès i el català sigui una tendència que es consolidi, considerem que és necessari, d'una banda, posar ordre entre els termes d'origen xinès que ja són presents a la nostra societat i, de l'altra, establir uns criteris clars en la incorporació de nous referents xinesos al català, de manera que qualsevol usuari i, en particular, els professionals de la llengua (correctors, traductors, editors, redactors, terminòlegs, etc.), tinguin els coneixements i les eines necessàries per resoldre els dubtes que generi la incorporació d'aquests termes. Actualment des del grup

1. Aquesta recerca s'inscriu en el marc del programa de SGR (1103-2009) de la Generalitat de Catalunya i forma part del projecte «El impacto de Asia Oriental en el contexto español: producción cultural, política(s) y sociedad» (referència FFI2011-29090/FISO).

de recerca TXICC (Traducció del xinès al català i castellà) de la Universitat Autònoma de Barcelona[2] estem treballant conjuntament amb l'Institut d'Estudis Catalans i el TERMCAT en l'elaboració d'unes pautes que serveixin de referent en aquest sentit.

Aquest article té per objectiu examinar quina és la situació actual, presentar els majors problemes detectats en la incorporació de termes xinesos a la nostra llengua, sobretot pel que fa a qüestions relatives a la transcripció, i oferir propostes de cara a una normalització i estandardització d'aquests termes en català.

Estat actual de la incorporació de referents xinesos al català

Les tres vies més comunes d'incorporació de termes xinesos al català són la traducció (com ara la paraula *acupuntura*), l'adaptació (per exemple, *tofu* o *tai-txi*) i la transcripció (per exemple, *fengshui* o *yin-yang*). L'adopció d'un mètode o un altre depèn de diferents variables com ara l'existència o no d'un terme equivalent en català, la similitud entre els sons i lletres amb què es representa el terme originàriament xinès respecte al català o el grau de novetat o de popularitat d'una forma concreta ja existent a la llengua d'arribada.

On trobem més problemes i vacil·lacions és, sobretot, en el cas de les adaptacions i les transcripcions, pel fet d'haver de manllevar un mot d'un idioma que té un sistema d'escriptura morfosil·làbic a un altre d'alfabètic. En aquest procés el primer pas consisteix a transcriure els caràcters xinesos amb lletres. Malgrat que des de fa anys el pinyin[3] és el sistema de romanització promogut oficialment a la Xina i el més estès a escala internacional (UNESCO, ISO, ONU, etc.), la veritat és que s'observen nombroses incoherències, errors i en general un ús força caòtic del pinyin en la transcripció del xinès al català. D'altra banda, pel que fa a la traducció com a mètode d'introducció dels termes, sovint es recorre a solucions reduccionistes, com ara traduir el referent amb un terme genèric seguit de l'adjectiu *xinès* (per exemple, *amanida xinesa*). O bé s'observen problemes com per exemple la poca coherència en el criteri de traduir o no (com ara alternar el terme *formatge de soia* amb l'adaptació *doufu*), la coexistència de diferents traduccions per a un mateix referent (com ara parlar indistintament d'*any nou xinès* o de *festa de la primavera*) o traduccions mediatitzades per d'altres llengües (*caolí*, *xarol* o *dim sum*).

Trobem exemples de tots aquests fenòmens en diferents àmbits i contextos. Des de catàlegs de biblioteques, a notícies dels mitjans de comunicació, obres literàries, guies de viatges, cartes de restaurants o rètols, entre d'altres. En aquesta mena de textos no és estrany trobar errors de transcripció i inconsistències pel que fa l'ús de diferents formes per a un mateix referent, o que hi hagi una alternança entre la transcripció i la traducció d'un terme. Aquestes situacions són especialment habituals en obres col·lectives, com ara mitjans de comunicació o enciclopèdies, en què el temps o el volum de feina juguen en contra de la precisió i el rigor. És el cas de l'exemple següent (imatge 1), en què en una mateixa entrada d'un catàleg de biblioteca el nom de Mao Zedong apareix transcrit de dues maneres diferents:

2. Podeu consultar la pàgina del grup de recerca TXICC (Traducció del xinès al català i castellà) a http://grupsderecerca.uab.cat/txicc/.

3. El pinyin és l'actual sistema oficial de transcripció del xinès (que correspon a l'abreviatura de Hanyu pinyin). Es tracta d'un sistema de pseudotranscripció fonètica format per les 26 lletres de l'alfabet llatí que representen els sons del xinès, més quatre diacrítics que es posen sobre les vocals per indicar els tons. Per exemple, la paraula «mare» en xinès s'escriu 妈妈 i en pinyin es transcriu māma. Hem de tenir en compte que la pronunciació de les grafies del pinyin en la majoria dels casos no es correspon a la del català. Vegeu Julià-Muné (2009) per a una proposta d'adaptació al català de l'onomàstica xinesa.

Imatge 1: Captura de pantalla d'una entrada del catàleg de la Biblioteca de la UAB.

Els errors de transcripció del xinès també els trobem en textos produïts pels mateixos xinesos que, malgrat conèixer la llengua i la cultura xinesa, sovint desconeixen que el pinyin té unes normes ortogràfiques. Les següents imatges de casos reals il·lustren aquesta problemàtica.

Imatge 2: Establiment Yangguang.

Imatge 3: Restaurant Yingbin.

En aquestes dues imatges d'establiments xinesos de Barcelona observem, d'una banda, que fan servir un sistema de transcripció diferent del pinyin (imatge 2) i, de l'altra, que no es tradueix el tipus de local, de manera que els clients catalans (potencials lectors de la transcripció en pinyin) no sabran de quina mena de negoci es tracta (imatge 3). A més a més, en tots dos casos es prenen els caràcters com a unitat bàsica de transcripció en comptes de transcriure les paraules (*yangguang* i *yingbin*, respectivament), la qual cosa contravé les normes del pinyin.

Fins ara cada institució ha anat buscant les seves pròpies solucions en la incorporació dels termes xinesos. Els mitjans de comunicació, en el millor dels casos, han publicat unes directrius específiques per al xinès dins les seves guies d'estil, però han deixat la solució dels nombrosos casos no contemplats en mans del criteri dels periodistes; cada biblioteca ha aplicat els seus propis criteris (sovint recorrent a la Biblioteca del Congrés nord-americà o la base de dades de l'ISBN, que també contenen errors); i les institucions normalitzadores, com ara el TERMCAT, han anat resolent els dubtes puntuals que els usuaris els han anat plantejant amb els seus propis recursos i consultant especialistes. El fet, però, és que no s'ha fet d'una manera global i coordinada, sinó més aviat atomitzada i sense la sistematització que seria aconsellable.

Després d'una anàlisi detallada de les guies d'estil de diferents mitjans de comunicació catalans (*Vilaweb*, *El Punt Avui*, *Ara*, *El Periódico* i la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals), o dels criteris d'entitats o serveis que per als usuaris de la llengua tenen certa autoritat lingüística al nostre país (TERMCAT, Optimot, Gran Enciclopèdia Catalana) observem que, a grans trets, coincideixen en: 1) optar majoritàriament per la transcripció en pinyin de les paraules xineses; 2) oferir una petita llista de noms propis que constitueixen excepcions perquè disposen d'una forma tradicional en català; 3) no proporcionar cap mena d'informació sobre les regles

de transcripció. A més a més, sovint proposen solucions contradictòries entre ells o bé incoherències internes (per exemple, Enciclopèdia Catalana fa servir indistintament el manlleu *sheng* («província») com la mateixa paraula *província*, o bé trobem dues formes per a un mateix referent: una d'adaptada i traduïda —el riu Iang-Tsé— i una altra de transcrita —Yangzi Jiang).[4] En definitiva, constitueixen fonts de referència clarament insuficients per als professionals de la llengua que cada cop més sovint han d'emprar termes d'origen xinès en els seus textos.

Proposta per a una normalització dels termes d'origen xinès

Són molts els àmbits en què s'estan incorporant referents xinesos, però on hem detectat més problemes és en els noms propis (tant topònims, com antropònims) i els manlleus de referents culturals (abundants en àrees com ara la gastronomia, les festes i els costums, la medicina, la filosofia, les unitats de mesura, la música, els esports i els jocs). Un comú denominador de tots ells és la transcripció, qüestió que fins ara no ha estat tractada de manera global per cap de les guies d'estil o institucions de referència. És per això que en aquest article posarem especial èmfasi en aquest aspecte, a més a més de referir-nos a aquelles qüestions de la cultura original que també cal tenir en compte.

La transcripció del xinès

Tal com ja hem indicat, el pinyin és el sistema de transcripció del xinès que s'ha imposat des de fa uns anys tant a escala internacional com a casa nostra, però malauradament encara no s'usa amb correcció. Les causes principals que expliquen els nombrosos errors de transcripció són dues. En primer lloc, la coexistència de diferents sistemes, ja que abans de la instauració del pinyin com a sistema oficial de transcripció del xinès n'hi havia d'altres que també empren l'alfabet llatí per indicar la pronunciació dels caràcters. Els més importants són el Wade-Giles i el Yale, que encara s'usen en algunes zones com ara Taiwan i Hong Kong o que s'han utilitzat en el passat i s'han consolidat en la transcripció de determinades paraules a Occident. Això ha succeït sobretot en idiomes com l'anglès i el francès, que tenen un volum de termes d'origen xinès més gran i amb una història més llarga que la nostra. Atès que molts dels termes d'origen xinès que ens arriben al català ho fan a través de terceres llengües, és comprensible que s'hagin solapat diferents sistemes de transcripció. A més, els xinesos de les primeres onades migratòries van arribar a Occident abans de la instauració del pinyin a la Xina i molts provenien d'aquests territoris on s'ha continuat usant un sistema diferent.

Per tal d'homogeneïtzar els criteris i tenint en compte que en català encara no hi ha gaires termes xinesos incorporats a la llengua de manera estable, proposem optar sempre pel pinyin com a sistema de transcripció del xinès, exceptuant només els casos en què la transcripció amb un altre sistema, com ara el Wade-Giles, estigui arrelada en català, entre els quals abunden els noms propis, com ara Chiang Kai-shek o Sun Yatsen.

La segona causa dels errors de transcripció és el gran desconeixement de les normes del pinyin, fins i tot (o particularment) entre els mateixos parlants xinesos. El problema principal en aquest sentit és la segmentació de les paraules, perquè mentre el sistema d'escriptura amb caràcters és morfosil·làbic, el de transcripció amb pinyin és alfabètic. D'aquesta manera en el primer sistema el caràcter —i no la paraula— és la unitat bàsica d'escriptura (independentment de si combinats formen o no una paraula) i, per contra, en pinyin la unitat és la paraula.

4. Per a una anàlisi més detallada del tipus d'incoherències, vegeu Rovira-Esteva (2008).

Aquest canvi d'unitat d'escriptura afecta també la divisió de paraules a final de línia, que cal fer correspondre amb les síl·labes realitzables en xinès estàndard[5] i no amb la divisió per síl·labes del català o d'altres llengües d'escriptura alfabètica. Per exemple, la paraula *mingtian* 'demà') s'hauria de separar *ming-tian* i no *ming-ti-an*.

L'ús del pinyin està regit, doncs, per tot un seguit de regles ortogràfiques que cal conèixer i aplicar correctament, la qual cosa inclou l'ús d'apòstrofs, guionets i signes de puntuació.[6] A banda de la norma bàsica ja esmentada que consisteix a transcriure per paraules i no caràcters, s'estableix com cal tractar cadascuna de les categories gramaticals del xinès i les paraules compostes. Si bé el document que regula l'ortografia del pinyin també té algunes mancances, perquè inclou casos en què hi ha certa flexibilitat o ambigüitat, el cert és que és un sistema pautat que serveix per homogeneïtzar qualsevol transcripció del xinès. Atès que és el sistema acceptat internacionalment, considerem que cal conèixer-lo i aplicar-lo amb rigor i correcció. Així, per exemple, no podem prescindir (com s'observa sovint) de l'apòstrof del topònim Xi'an, perquè correm el risc de perdre el referent xinès, ja que la paraula Xi'an està formada per dues síl·labes i fa referència a la capital de la província de Shaanxi, mentre que Xian és una sola síl·laba, es pronuncia diferent, i es correspondria amb un altre referent.

L'ús de les majúscules també està ben definit dins de les regles ortogràfiques del pinyin. Així, per exemple, cal escriure amb majúscula la primera lletra de totes les paraules que formen un nom propi, com ara *Renmin Ribao* ('Diari del poble'). De la mateixa manera, quan un nom propi es combina amb un nom comú, la inicial s'ha d'escriure amb majúscula (*Guangdonghua*, 'cantonès'), llevat dels casos en què la paraula ja hagi esdevingut un nom comú.

Topònims i antropònims

A més de problemes de transcripció, hem detectat errors causats per la manca de coneixements de la cultura xinesa. Els casos més comuns són els de noms propis. Un exemple paradigmàtic és el dels antropònims, formats en xinès pel cognom seguit del nom. A causa del desconeixement i la desinformació, és freqüent llegir diferents versions del nom d'un mateix personatge, com ara Mo Yan, Yan Mo o únicament Mo o Yan indistintament per referir-se al premi Nobel de literatura Mo Yan.

En pinyin cal escriure els noms propis amb majúscula tot respectant l'ordre xinès de transcriure primer el cognom i després el nom, com ara Xi Jinping, l'actual president de la Xina. Cal tenir en compte també que a la Xina no és gens comú adreçar-se o referir-se a algú directament pel nom o únicament pel cognom, sinó que se sol recórrer al nom complet (cognom i nom) o al cognom seguit d'alguna fórmula de tractament. Per tant, cal evitar parlar de Xi o Jinping i optar per referir-nos-hi com a president Xi o president Xi Jinping.

En el cas dels topònims, per regla general, considerem més adequat traduir l'accident geogràfic al català. Per exemple, el llac Dongting, la ciutat de Chongqing, la província de Hebei o l'estret de Taiwan. Això no obstant, en els casos en què es decideixi transcriure'l tot, el nom propi ha d'anar separat del nom comú corresponent a l'accident geogràfic i, d'acord amb les normes del pinyin, cal escriure'ls ambdós amb majúscules, per exemple, Tai Shan (una de les cinc muntanyes sagrades de la Xina). En serien una excepció els casos en què el nom comú s'ha lexicalitzat junt amb el propi, com ara el barri pequinès de Zhongguancun (en què *cun* originalment significava 'vila').

5. Per a una llista de les síl·labes del xinès estàndard, vegeu Rovira-Esteva (2010: 415-417).

6. Per a una traducció del conjunt de les normes ortogràfiques oficials del pinyin, vegeu Rovira-Esteva (2010: 425-432).

En alguns topònims s'observa també l'ús simultani de la transcripció i la traducció, com ara quan es parla del riu Groc o Huang He, o bé l'ús pleonàstic de la traducció de l'accident geogràfic alhora que es manté l'original xinès, per exemple, referint-se al riu Huang He (en què *He* significa 'riu'). En aquestes casos, recomanem optar o bé per la traducció o bé per la transcripció, sempre en funció del context. Puntualment també hem observat certa vacil·lació en la traducció en singular o plural de certs topònims causada per la manca de flexió de nombre en xinès, com ara el cas de riu de la Perla enfront de riu de les Perles. Atès que el singular en català també té referència genèrica, pensem que en cas de dubte és millor optar pel singular.

Manlleus

Finalment, els manlleus constitueixen l'altre gran grup de termes d'origen xinès que poc a poc s'han anat introduint a la nostra llengua. La dificultat de la seva estandardització rau en el seu caràcter miscel·lani, no només des del punt de vista temàtic, sinó també de les fonts o moments històrics en què ens han arribat i, de retruc, de les llengües a través de les quals s'han vehiculat.

Podem resumir en tres els mètodes principals d'introducció dels manlleus del xinès al català que reflecteixen diferents graus d'apropiació: la transcripció, l'adaptació i la traducció. L'adopció d'un mètode enfront d'un altre dependrà de molts factors: l'arrelament dels termes a la nostra llengua, el temps d'ús, el tipus i la funció del text en què s'insereixen o el perfil dels destinataris, entre d'altres. Ara bé, llevat dels casos de formes adaptades socialment molt esteses i conegudes en català amb la grafia adaptada, per regla general, es recomana optar per la transcripció o la traducció.

De fet, el criteri del Consell Supervisor del Termcat en el cas de manlleus del xinès és també donar prioritat a la transcripció per sobre de l'adaptació, per això ha descartat l'adaptació del terme *fengshui* com a *fengxui* (seguint la pronúncia habitual observada en català), o *fengxuei* (més propera a la pronúncia xinesa). En definitiva, l'adaptació completa dels termes al sistema ortogràfic i fonètic català, que necessàriament comporta una simplificació molt gran, només es fa en casos puntuals, quan es considera que els termes s'han popularitzat molt i que el manteniment de la transcripció pot menar a pronúncies errònies i a una desfiguració encara més gran de la denominació original. És el cas, per exemple, de les formes *iuan* o *tai-txi-txuan*, que el Termcat difon adaptades, o dels termes *kungfu*, *tofu* o *litxi*, que són una semiadaptació del xinès *gongfu*, *doufu* i *lizhi*, respectivament, perquè s'han considerat formes molt esteses i conegudes amb aquesta grafia a casa nostra. Sense entrar a debatre la conveniència o no de l'adaptació, sí que ens agradaria recomanar que en aquests casos les paraules resultants no duguin guions de separació entre síl·labes, és a dir, considerem que serien preferibles les formes *taitxitxuan* o *txikung*, en lloc de *tai-txi-txuan* o *txi-kung*.

Quant a la transcripció, hem de ser conscients que hi ha nombrosos termes d'origen xinès que ens han arribat per mitjà d'altres llengües (principalment l'anglès, el japonès o llengües síniques diferents del xinès estàndard, com ara el cantonès) i que, per tant, han arrelat a la nostra llengua amb una transcripció diferent del pinyin. Exemples d'aquest fenomen són *te oolong*, *tatsoi*, *wok*, *zen*, *xiitake*, *ginkgo*, *go*, *mahjong* o *te Pu-erh*. Aquestes formes, doncs, coexisteixen amb altres termes que s'han incorporat mitjançant la transcripció en pinyin com, per exemple, *wushu*, *erhu*, *pipa*, *yin-yang*, que són cada cop més freqüents, atès que actualment l'ús del pinyin ha esdevingut el criteri preferent d'institucions normalitzadores de referència.

Si, en canvi, optem per la traducció del terme, com s'ha fet amb *escacs xinesos*, *enciam espàrrec*, *energia vital*, *cogombre tropical*, *dofí del lang-tsé*, *bleda xinesa*, *moxi-*

bustió, *olla mongola* o *ànec a la pequinesa*, hem de procurar no caure en equivalents reduccionistes com poden ser els habituals *amanida xinesa* o *pa xinès*, ja que projecten una imatge esbiaixada de la cultura original i aporten molt poca informació als usuaris de la llengua.

Conclusions

Després d'analitzar l'estat de la qüestió pel que fa a la introducció de mots d'origen xinès al català ens adonem que actualment la situació ha millorat molt respecte a uns anys enrere, ja que la generalització de l'ús del pinyin ha contribuït molt a la unificació de les formes gràfiques. Ara bé, també ens hem adonat que ens queda encara molta feina per fer de cara a aconseguir una estandardització total.

Des del punt de vista terminològic és difícil sistematitzar perquè els termes xinesos ens han arribat en diferents moments històrics i no sempre directament des del xinès estàndard (que és la variant per a la qual ha estat dissenyat el pinyin). Ara bé, l'adopció del pinyin per part de les diferents institucions posa de manifest la voluntat d'aconseguir una coherència. Tal com afirmen Colomer *et al*. (2006), optar per un sistema de transcripció reconegut internacionalment permet donar un tractament homogeni a totes les formes i evita haver-se de plantejar en cada cas la conveniència o no de l'adaptació i fins a quin punt és factible aquesta adaptació. Tot i que no es pot oferir una solució global per a tots el casos, perquè cada terme té la seva pròpia història, pel bé de l'estandardització i de la salut de la nostra llengua, és imprescindible que les diferents parts implicades ens posem d'acord i tractem d'unificar al màxim el criteri per a la incorporació de manlleus del xinès i de sistematitzar-ne l'aplicació, de manera que no els haguem d'estudiar de forma individualitzada.

En general, creiem que cal seguir promovent l'ús del pinyin sense tons en les transcripcions del xinès al català, però cal tenir present que el pinyin té unes regles ortogràfiques que cal aplicar de manera sistemàtica i amb rigor. Això no obstant, els professionals de la llengua també han de ser conscients de la necessitat de documentar-se de manera acurada, perquè en molts casos cal tenir certs coneixements enciclopèdics per poder incorporar referents xinesos al català. Conscients de les mancances dels recursos existents en aquest sentit, el grup de recerca TXICC té en marxa la redacció d'una guia d'estil que doni resposta als dubtes o preguntes més freqüents dels professionals de la llengua a l'hora d'incorporar paraules d'origen xinès al català, amb l'objectiu d'establir un referent únic que regeixi la incorporació d'aquests termes i que posi fi a la improvisació i la falta de coherència. Aquest projecte s'està duent a terme en col·laboració amb un grup de treball de l'Institut d'Estudis Catalans per tal d'oferir una proposta de transcripció del xinès al català informada i consensuada.

Atesa aquesta conjuntura, doncs, considerem que ens trobem en el moment idoni per revisar entre tots la feina feta fins ara i mirar de posar-nos d'acord en aquells aspectes en què hi ha divergències o que no tenim resolts i que giren al voltant de tres eixos: antropònims (no tothom coincideix, per exemple, en la transcripció recomanada de *Mao Zedong*); topònims (plantejar-nos si topònims adaptats foniogràficament recomanats per algunes obres, com ara *Iangtsé* o *Xangai*, estan realment tan arrelats a la nostra llengua o es poden substituir per la seva denominació internacional en pinyin); i manlleus (mirar de normalitzar tots aquells termes que el TERMCAT té a la seva base de dades, però que no han estat aprovats encara pel Consell Supervisor i incorporar als diccionaris generals aquells que ja formin part de la nostra vida quotidiana).

Bibliografia

Colomer, Rosa; Fargas, F. Xavier; Montes, Dolors. «Noves perspectives sobre els manlleus». A: Badia i Margarit, Antoni; Veny, Joan (ed.). *Estudis romànics*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006, núm. 28, p. 151-177. També disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000016/00000078.pdf> [Consulta: 26 setembre 2013].

Enciclopèdia Catalana [en línia]. *Grec.cat*. <http://www.enciclopedia.cat/> [Consulta: 25 setembre 2013].

Julià-Muné, Joan. «Les llengües de la Xina. El contrast fonètic i l'adaptació al català de l'onomàstica xinesa». A: Julià-Muné, Joan (ed.). *Visions de la Xina: Cultura multi-mil·lenària*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs: Diputació de Lleida, 2009, p. 61-80. (Quaderns de l'Institut; 23).

Rovira-Esteva, Sara. «Els manlleus de llengües amb alfabets no llatins: El cas del xinès». A: *Espais Terminològics 2007*. *Neologia terminològica: El tractament dels manlleus*. Vic: Eumo; Barcelona: Termcat, Centre de Terminologia, 2008, p. 83-111. (En Primer Terme; 5. Papers).

Rovira-Esteva, Sara. *Lengua y escritura chinas: Mitos y realidades*. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2010.

Termcat. Centre de Terminologia. *Cercaterm* [en línia]. <http://www.termcat.cat/ca> [Consulta: 25 setembre 2013].